

PROGRAM ÇIKTISI HAZIRLAMA KILAVUZU

Program Yeterlilikleri • Öğrenme Çıktıları • TYYÇ Uyum Süreci

Akreditasyon • Kalite Güvencesi • Ölçme-Değerlendirme • Sürekli İyileştirme

1. Giriş ve Temel Çerçeve: Kalite Güvencesi ve Bütünlük

Gerçek Niteliğin Değerlendirilmesi

Bir programın gerçek niteliği yalnızca açılmış ders sayısıyla değil;

Mezuna hangi bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandırdığıyla değerlendirilmektedir.

Mantıksal Bütünlük İlkesi

Program tasarımı şu öğeler arasında mantıksal bir bütünlük taşımalıdır:

- Program Amaçları
- Program Yeterlilikleri
- Ders Planı ve Öğrenme Çıktıları
- Ölçme-Değerlendirme ve İzleme

Kritik Alan ve Odak

Akreditasyon, kalite güvencesi ve sürekli iyileştirme süreçlerinde en kritik alan;

Program yeterliliklerinin, ders öğrenme çıktılarının ve TYYÇ uyumunun doğru yapılandırılmasıdır.

2. Program Yeterliliklerinin İlkeleri ve İşlevleri

Program Yeterliliklerinin Temel İşlevleri

- Program amaçlarını somutlaştırır
- Derslerin genel yönünü belirler
- Öğrenme çıktıları için üst çerçeve oluşturur
- Ölçme değerlendirme sistemine temel olur
- Mezun profilini tanımlar
- Akreditasyon sürecinde kalite göstergesi oluşturur

[YANLIŞ] Öğretim Odaklı

Program öğrencilere araştırma yöntemlerini öğretir.

[DOĞRU] Mezun / Öğrenme Odaklı

Araştırma yöntemlerini alanındaki problemlerin çözümünde kullanır.

2. Program Yeterlilikleri İlkeleri: Anlaşılabilirlik, Ölçülebilirlik ve Düzey

2.2 Açık ve Anlaşılır

Belirsiz ve muğlak ifadelerden kesinlikle kaçınılmalıdır.

[YANLIŞ]
'Alanında yeterli olur.'

[DOĞRU]
'Alanına ilişkin kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanır.'

2.3 Ölçülebilir & Değerlendirilebilir

Her yeterlilik somut araçlarla izlenebilir olmalıdır:

- Ders çıktıları
- Projeler & Portfolyolar
- Mezun anketleri
- İşveren geri bildirimleri
- Staj performansı

2.4 Program Düzeyine Uygunluk

Ön lisans, lisans, YL ve doktora düzeyleri farklı beklentiler taşır:

- Lisans: Uygular • Analiz eder • Problem çözer
- Yüksek Lisans: Derinlemesine yorumlar • Araştırma yürütür
- Doktora: Özgün bilgi üretir • Yeni model geliştirir

2. Program Yeterlilikleri İlkeleri: Uyum, Paydaş, Gerçekçilik ve Denge

2.5 TYYÇ ile Uyumlu Olmalıdır

Her yeterlilik; Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'nin Bilgi, Beceri ve Yetkinlik alanlarından en az biriyle açıkça ilişkili olmalıdır.

2.6 Paydaş Görüşüne Dayanmalıdır

Yalnızca öğretim üyeleri tarafından yazılmamalıdır. Katkı alınması gerekenler:

- Öğrenciler • Mezunlar • İşverenler
- Meslek örgütleri • Uygulama temsilcileri • Akademisyenler

2.7 Gerçekçi ve Ulaşılabilir Olmalıdır

Programın mevcut imkânları dikkate alınmalıdır:

- Program süresi ve ders yükü
- Laboratuvar/Altyapı ve insan kaynağı
- Öğrenci giriş profili ve hazırbulunuşluk

2.8 Sayıca Dengeli Olmalıdır

Program yeterliliklerinin sayısı aşırı fazla veya çok yetersiz olmamalıdır.

Bir ön lisans veya lisans programında genellikle 10–20 arası program yeterliliği önerilir.

3. Program Yeterliliklerinde Kapsanması Gereken 14 Temel Alan

4. Program Yeterliliği Örnekleri

Örnek 1: Kuramsal ve Uygulamalı Bilgi

Alanına ilişkin temel kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanır.

Örnek 2: Etik Sorumluluk

Mesleki uygulamalarda etik ilkelere uygun davranır.

Örnek 3: Bilimsel Analiz ve Problem Çözme

Alanındaki problemleri bilimsel yöntemlerle analiz eder.

Örnek 4: Etkili İletişim ve Sunum

Alanıyla ilgili bilgileri sözlü ve yazılı olarak etkili biçimde sunar.

5 & 6. Öğrenme Çıktıları Nedir ve Yazım Kuralları (1/2)

Öğrenme Çıktıları Nedir?

Bir dersin sonunda öğrencinin: • Ne bileceğini • Ne anlayacağını • Ne yapabileceğini ifade eden ölçülebilir ifadelerdir.

Önemli Fark: Program Yeterlilikleri PROGRAM düzeyindedir; Öğrenme Çıktıları ise DERS düzeyindedir.

6.1 Öğrenci Davranışına Odaklanma

İfade öğretim sürecini değil, öğrencinin kazanımını tanımlamalıdır.

[YANLIŞ]

'Bu derste öğrencilere bilimsel araştırma öğretilir.'

[DOĞRU]

'Bilimsel araştırma yöntemlerini açıklar.'

6.2 Geniş Zamanla Yazılmalıdır

İfadeler etken ve geniş zaman fiillerle sonlanmalıdır.

[KAÇINILACAK]

'Açıklayabilmek', 'Öğrenmek'

[KULLANILACAK]

'Açıklar', 'Uygular', 'Analiz eder'

6.3 Tek Fiil Kullanılmalıdır

Her öğrenme çıktısı tek bir performans göstergesine odaklanmalıdır.

[YANLIŞ]

'Açıklar ve tartışır'

[DOĞRU]

'Açıklar' • 'Tartışır' (Ayrı çıktılar)

6. Öğrenme Çıktıları Yazım Kuralları (2/2)

6.4 Ölçülebilir Fiiller Kullanılmalıdır

[KULLANILACAK]

Tanımlar, Açıklar, Karşılaştırır, Uygular, Analiz eder, Tasarlar, Değerlendirir, Hesaplar, Sınıflandırır, Raporlaştırır.

[KAÇINILACAK]

Bilir, Öğrenir, Anlar, Fark eder, Haberdar olur.

6.5 Ders Düzeyine Uygun Olmalıdır

Dersin ön lisans, lisans veya lisansüstü düzeydeki ağırlığı gözetilmelidir:

- Lisans Düzeyi:
Açıklar • Uygular • Analiz eder
- Lisansüstü Düzeyi:
Eleştirir • Geliştirir • Özgün tasarlar

6.6 İçerik Açık ve Özgün Olmalıdır

Genel ifadeler yerine dersin spesifik içeriği yansıtılmalıdır.

[YANLIŞ]

'Temel kavramları tanımlar.'

[DOĞRU]

'Ölçme ve değerlendirme alanına ilişkin temel kavramları tanımlar.'

6.7 Sayıca Dengeli Olmalıdır

Ders çıktılarının sayısı ölçülebilir ve yönetilebilir düzeyde tutulmalıdır.

- Öneri:
3 kredilik bir ders için genellikle 5–8 öğrenme çıktısı yeterli kabul edilmektedir.

7, 8 & 9. Bloom Taksonomisi, SMART İlkeleri ve Yazım Formülü

7. Bloom Taksonomisi Düzeyleri ve Örnekleri

- Bilgi: Temel kavramları tanımlar.
- Kavrama: Kuramlar arasındaki farkları açıklar.
- Uygulama: İstatistiksel yöntemi uygular.
- Analiz: Vaka örneğini analiz eder.
- Sentez / Yaratma: Müdahale programı tasarlar.
- Değerlendirme: Araştırma raporunu değerlendirir.

8. SMART İlkelerine Göre Kontrol

- S - Specific (Belirli) • M - Measurable (Ölçülebilir)
- A - Achievable (Ulaşılabilir) • R - Relevant (İlgili)
- T - Time-bound (Zamana Uygun)

9. Öğrenme Çıktısı Yazım Formülü

[Öğrenci] + [İçerik] + [Ölçülebilir Fiil] + [Koşul (varsa)]

Örnek Uygulama:

'Öğrenci, gelişim dönemlerine ilişkin temel kuramsal yaklaşımları karşılaştırır.'

10. Öğrenme Çıktısı Yanlış ve Doğru İfade Örnekleri

Durum	[YANLIŞ] İfade Örneği	[DOĞRU] İfade Örneği
Örnek 1	Araştırma yöntemleri hakkında bilgi sahibi olur.	Nitel ve nitel araştırma yöntemlerini karşılaştırır.
Örnek 2	Test geliştirme sürecini bilir.	Test geliştirme sürecinin aşamalarını sıralar.
Örnek 3	Etik ilkeleri öğrenir.	Mesleki uygulamalarda etik ilkelere uygun karar verir.

11 & 12. TYYÇ (Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi)

11. TYYÇ Nedir?

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ); yükseköğretimde yükseköğretim düzeyleri için beklenen yeterlilikleri tanımlayan ulusal sistemdir:

- Ön Lisans
- Lisans
- Yüksek Lisans
- Doktora

12. Başlık	Açıklama ve Katkısı
Ortak Dil Oluşturur	Tüm üniversitelerde programların karşılaştırılabilirliğini artırır.
Kalite Güvencesi	Programların ölçülebilir çıktılarla tasarlanmasını sağlar.
Hareketliliği Destekler	Yatay/dikey geçiş ve uluslararası tanınmayı kolaylaştırır.
İşveren Şeffaflığı	Mezunun ne yapabildiğini görünür kılar.
Akreditasyon Temeli	Program ve ders çıktıları TYYÇ ile ilişkilendirilir.

13 & 14. Program Yeterlilikleri ve Ders Çıktıları Eşleştirme

13. PÇ - TYYÇ Boyutu Eşleştirme

- Alan bilgisini kullanır -> Bilgi
- Problem çözer -> Beceri
- Etik davranır -> Yetkinlik
- Etkili iletişim kurar -> Sosyal Yetkinlik

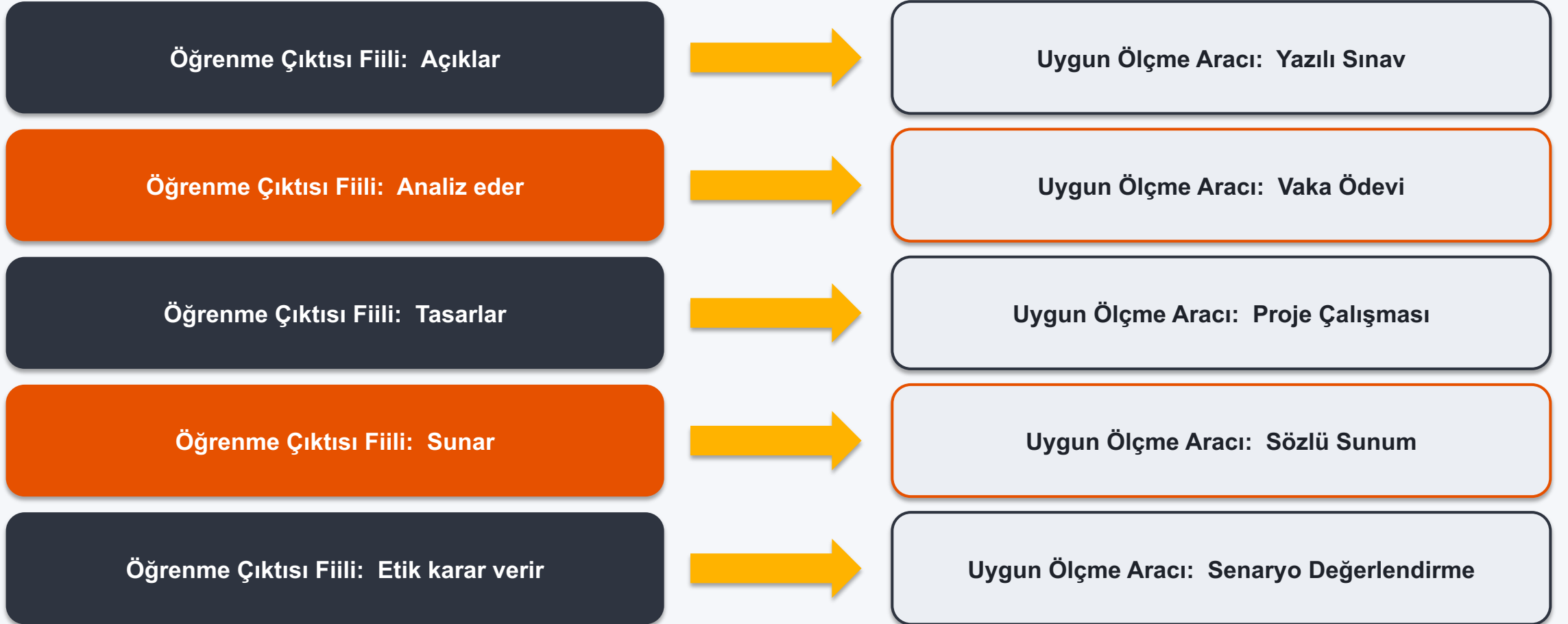
Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ1	PÇ2	PÇ3
Temel kavramları açıklar	4	2	1
Vaka analiz eder	3	5	2
Etik karar verir	2	4	5

Katkı Düzeyi Skalası:

1 = Çok Düşük 2 = Düşük 3 = Orta 4 = Yüksek 5 = Çok Yüksek

15. Ölçme-Değerlendirme Uyumu ve Araç Seçimi

Her öğrenme çıktısı, hedeflenen bilişsel/beceri düzeyine uygun ölçme aracıyla değerlendirilmelidir.

16 & 17. Sürekli İyileştirme ve Sık Yapılan Hatalar

16. Sürekli İyileştirme Mekanizmaları

Program ve ders çıktıları sabit metinler değildir. Düzenli olarak şu araçlarla gözden geçirilmelidir:

- [+] Öğrenci anketleri
- [+] Mezun geri bildirimleri
- [+] İşveren görüşleri
- [+] Ders başarı analizleri
- [+] Akreditasyon raporları
- [+] Paydaş toplantıları

17. Sık Yapılan Hatalar

- [-] Çok genel ve muğlak ifadeler yazmak
- [-] Ölçülemeyen ve gözlenemeyen fiiller kullanmak
- [-] Ders çıktıları ile program çıktılarının kopuk olması
- [-] TYYÇ alanları ile eşleştirmeleri yapmamak
- [-] Gereğinden fazla / aşırı sayıda çıktı yazmak
- [-] Eski çıktıları güncellemeksizin yıllarca kullanmak
- [-] Ölçme araçlarını çıktıya bağlamamak

18. Sonuç: Kalite Güvencesinin Akademik Omurgası

Kalite Güvencesi Sisteminin Akademik Omurgası

Program yeterlilikleri, öğrenme çıktıları ve TYYÇ uyumu; kalite güvencesi sisteminin temel omurgasını oluşturur.

İyi yazılmış çıktılar + İyi tasarlanmış dersler + İyi ölçülen öğrenme süreçleri = Akreditasyon Başarısı ve Mezun Niteliği.

Periyodik Gözden Geçirme ve Geliştirme Daveti

Her akademisyenin ve program koordinatörlüğünün bu alanı periyodik olarak gözden geçirmesi ve kanıta dayalı biçimde geliştirmesi beklenmektedir.